

ارتش جمهوری اسلامی ایران
سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس

تاریخچه اختلافات بین ایران و همسایه غربی آن

و علل جنگ ایران و عراق

نویسنده : امیر سرتیپ دکتر محمد حسن باقری

سال ۱۳۹۰

سرشناسه : باقری ، محمد حسن ، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآورنده : تاریخچه اختلافات بین ایران و همسایه غربی آن و علل جنگ ایران و عراق /
نویسنده محمد حسن باقری
مشخصات نشر : تهران ، سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران ،
۱۳۸۹

مشخصات ظاهری : ۳۶ ص : ۲۰×۱۱ س-م .
شابک : ۸۰۰ ریال : ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۳۰-۰۱-۲-۱
وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
یادداشت : کتابنام : ص. ۳۶-۳۴ .
موضوع : جنگ ایران و عراق ، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - علل
موضوع : ایران - روابط خارجی - عراق
موضوع : عراق - روابط خارجی - ایران
شناسه افزوده : سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۲۲ ت آ ب ۱۵۹۸ DRS
رده‌بندی دیویدی : ۸۴۳۶۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۲۱۴۲۱۸۹

تاریخچه اختلافات بین ایران و همسایه غربی آن و علل جنگ ایران و عراق

ناشر : انتشارات سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس آجا

مؤلف : امیر سرتیپ دکتر محمد حسن باقری

ویراستاری : بهزاد میراحمدی

کنترل نهایی : محمد رضا تقی زاده

نوبت چاپ : اول

سال چاپ : ۱۳۹۰

شمارگان : ۴۰۰۰

قیمت : ۸۰۰۰ ریال

چاپ ، لیتوگرافی ، صحافی : چاپخانه کوروش

شابک : ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۰۳۰ - ۰۱ - ۲ - ۱

سخن ناشر

خدای منان را شاکریم که توفیق داده خدمتگذار شهدای گرانقدر، جانبازان ارزشمند، آزادگان سرافراز و مدافعان ولایت در عرصه خدمت و پیشکسوت باشیم. ناگفته‌های فراوان از دفاع مقدس وجود دارد که میتوان آن را از زبان گویای کسانی شنید که خود لحظه لحظه آن دوران طلایی را درک نموده و جوانی خود را در راه احقاق حق جمهوری اسلامی ایران این میراث گرانبار امام خمینی(ره) طی نموده و اکنون نیز در ذیل پرچم پرافتخار نظام ولایی و حمایت از منویات مقام معظم رهبری حفظه الله تعالی روزگار را سپری مینمایند.

شایان ذکر است قرارداد الجزایر در سال 1975 امضاء شد این قرارداد به مالکیت نیمی از اروند و زمینهای از دست رفته قبلی منجر گردید. از سویی دیگر با این قرارداد خط تالوگ تعیین و ایران اسلامی از حقوق و مزایای مشترک در این آبراه حیاتی بهره‌مند گردید. در این زمان که دولتمردان عراقی که از تن دادن به چنین قراردادی ناراحت بودند همواره احساس حقارت مینمودند. این قرارداد را صدام حسین که معاون ارشد احمد حسن البکر امضاء نمود. ولی همواره از تن دادن به آن ناراحت بود تا جایی که بعد از مراجعت از الجزایر در شورای انقلاب اعتراف نمود که در شرایط موجود پذیرفتن این قرارداد به علت ضعف و ناتوانی و جلوگیری از تجزیه وطن صورت گرفته و چاره‌های دیگر وجود نداشت. صدام در همین زمان اضافه کرد باید از هم

اکنون برای بازپسگیری حقوق از دست رفته اقدام و خود را تقویت کنیم.

این جزوه مختصر که توسط امیر سرتیپ دکتر محمدحسن باقری تهیه شده بطور مختصر به تاریخچه اختلافات میان دو کشور و نیز علل وقوع جنگ ایران و عراق پرداخته است . گردآورنده تلاش دارد اختلافات فیما بین را در دوره‌های مختلف بررسی و سپس علل وقوع جنگ را بررسی و ارائه دهد. سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران افتخار دارد از طرح مباحث مرتبط با موضوع دفاع حمایت نموده تا ابهامات پیرامون این حادثه عظیم تاریخی مرتفع گردد. در ضمن با آرزوی توفیق برای گردآورنده از مطالعه کنندگان محترم و معزز استدعا دارد انتقادات و پیشنهادات خود را برای بهره‌برداری فزونتر به این سازمان ارسال تا برغای متن افزوده شود .

من الله التوفیق .

سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس

ارتش جمهوری اسلامی ایران

سرتیپ ستاد حسن سیفی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱.....
تاریخچه عراق و روابط آن با ایران.....	۳.....
دوره صفویه.....	۴.....
حکومت نادر شاه.....	۸.....
دوره قاجاریه.....	۹.....
وقایع خسرو آباد.....	۱۳.....
علل وقوع جنگ ایران و عراق (اجتناب ناپذیری جنگ).....	۱۵.....
انقلاب و جنگ.....	۱۷.....
چالشهای سیاسی-امنیتی در برابر استقرار نظام جدید.....	۱۸.....
آمادگی عراق برای جنگ.....	۲۱.....
بررسی اجمالی وضعیت دشمن.....	۲۳.....
عدم تشابه جنگ تحمیلی با جنگ های خارجی.....	۲۸.....
نتیجه گیری.....	۳۳.....
منابع.....	۳۵.....

چکیده:

آمریکا با پیروزی انقلاب اسلامی ایران یکی از حساس ترین مناطق استراتژیک جهان را از دست داد و دستش از ذخائر عظیم آن کوتاه شد. بدین جهت با ترفندهای گوناگونی در صدد تصرف دوباره آن بر آمد که کمک به شورشیان داخلی، حمله نظامی به ایران معروف به حمله طبس (۴ اردیبهشت ۱۳۵۹) و رهبری کودتای نوژه (۱۸ مرداد ۱۳۵۹) براساس همین سیاست بوده است. چون از هیچ کدام این ترفندها طرفی نیست نیزنگ دیگری به کار بست و رژیم عراق را که دارای خصلت های ماجراجویانه بود وادار کرد که شعله های یک جنگ خانمان برانداز را بیفروزد و اختلاف مرزی را بهانه کند. عراقی که فریب تحلیل های پنتاگون را خورده بود حمله خود را به طور وسیع آغاز کرد که در این مقاله به بررسی ریشه های

تاریخی اختلافات میان دو کشور و بررسی اهداف و دلایل بروز جنگ میان ایران و عراق خواهیم پرداخت.

سیاست مداران غرب و شرق را بر هم زده و درمقابله با استکبار جهانی راه نو و شیوه جدیدی را در برابر ملل مستضعف جهان قرار داد. از این رو، تهاجم عراق به ایران در واقع تهاجم به یک انقلاب بود که از سوی ابر قدرت ها و در راس آنها امریکا به صدام دیکته شده بود. در نتیجه مردم ایران بر پایه هویت جدیدی که با انقلاب اسلامی کسب کردند، تهاجم عراق را در چارچوب سیاست های امریکا و با هدف براندازی نظام انقلابی حاکم بر ایران تفسیر و به دفاع در برابر متجاوزان مبادرت کردند. ماهیت تجاوز عراق و مقاومت مردمی جمهوری اسلامی نشان دهنده پیوستگی عمیق اهداف جنگ با انقلاب اسلامی بود به گونه ای که تأثیرات و تعاملات جنگ و انقلاب بر یکدیگر، تا پایان جنگ هم چنان ادامه یافت. در واقع آنچه که پس از تهاجم عراق، در داخل ایران روی داد "ظهور جنگ مردمی در شهرها" و "تحکیم موقعیت سیاسی ایران" بود. (درویشی، ۱۳۸۳)

تاریخچه عراق و روابط آن با ایران

سرزمینی که امروزه عراق نامیده می شود در دوران قبل از اسلام بیش از نه قرن جزو خاک ایران بوده و پایتخت شاهان ایران مانند تیسفون (مدائن) در آن قرار داشت. قبل از تاسیس امپراتوری عثمانی خاندان آق قویونلر بر این سرزمین حکومت می کردند. اما عثمانی ها در نظر داشتند عراق را ضمیمه خود کنند به همین دلیل کانون اصلی برخورد ها میان دو کشور را بین النهرین یعنی عراق کنونی تشکیل می داد. از سال ۹۲۰ هـ ق که سلطان سلیم به ایران حمله کرد و جنگ چالدران به وجود آمد تا شهریور سال ۱۳۵۹ که صدام جنگ را شروع کرد ۲۵ جنگ بین ایران و عراق روی داده است که ۲۴ جنگ بین ایران و عثمانی و یک جنگ بین ایران و عراق به وقوع پیوسته است (به جز درگیری های کوچک مرزی). بیشتر این جنگ ها بین قرن های دهم تا دوازدهم روی داده است. در اکثر قریب به اتفاق جنگ ها دولت عثمانی مهاجم بود و ایران از خود دفاع می کرده است. در برخی موارد ایران حمله کرده و آن هم جهت باز پس گیری سرزمین های از دست رفته از سال ۹۶۳ هـ ق که عهد نامه آماسیه بین ایران و همسایه غربی آن امضاء شد تا سال ۱۳۵۴ که عهد نامه مرزی و حسن همجواری بین ایران و عراق امضاء شد یعنی در طول ۴۰۰ سال حدود ۲۰ عهد نامه بین ایران و همسایه غربی آن در مورد حل